

Μνήμων

Τόμ. 16 (1994)

INTERNET ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ

ΚΑΤΕΡΙΝΑ ΓΑΡΔΙΚΑ-ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΠΟΥΛΟΥ

doi: [10.12681/mnimon.564](https://doi.org/10.12681/mnimon.564)

Βιβλιογραφική αναφορά:

ΓΑΡΔΙΚΑ-ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΠΟΥΛΟΥ Κ. (1994). INTERNET ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ. *Μνήμων*, 16, 149–155.
<https://doi.org/10.12681/mnimon.564>

INTERNET ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ

«Se efxaristw poly gia to anatyto. Tha sou apantisw sxetika me to erotima sou molis lavw thn enkyklio». «Αν μπορεί κανείς να άνεχθεῖ αὐτὴ τὴν ταλαιπώρηση τῆς ἑλληνικῆς γλώσσας σὲ μηνύματα ὅπως αὐτό, μὲ ἀντάλλαγμα τὰ ὀφέλη ἀπὸ τὴν ἑνοποίηση τοῦ χώρου ἐπικοινωνίας, τὴν ὁποία προσφέρει τὸ Internet, οἱ λοιπὲς δυσκολίες γιὰ τὴν ἀξιοποίηση τοῦ δικτύου αὐτοῦ ξεπερνιοῦνται εὐκολότερα.

Τὸ Internet ἔχει πρόσφατα ἀπασχολήσει συχνὰ τὴν ἐπικαιρότητα μέσῳ τῶν ἐφημερίδων. Ἡ χρησιμότητά του ὅμως γιὰ τοὺς ἱστορικοὺς χρειάζεται πιὸ ἐξειδικευμένη προσέγγιση καὶ ἔχει ἀπασχολήσει τὰ πιὸ τεχνικὰ περιοδικὰ τοῦ κλάδου¹. Τὸ σημείωμα αὐτὸ ἀποσκοπεῖ στὸ νὰ παρουσιάσει στὸν Ἕλληνα ἱστορικό, ποὺ ἔχει πρόσβαση στὰ κοινῶς διαθέσιμα τεχνικὰ μέσα, μερικοὺς ἀπὸ τοὺς τρόπους ἀξιοποίησης τοῦ δικτύου Internet γιὰ τὴν ἱστορικὴ ἔρευνα².

Πρῶτα ἀπ' ὅλα λίγα λόγια γιὰ τὸ Internet. Συνίσταται σὲ ἓνα δίκτυο,

1. Τὸ περιοδικὸ *Computers and the Humanities* ἀφιέρωσε ὁλόκληρο τεῦχος στὸ ρόλο τῶν τηλεπικοινωνιῶν στὶς ἀνθρωπιστικὲς ἐπιστῆμες: T. Erdt (ἐπιμ.), «Telecommunications and the Scholar», *Computers and the Humanities*, 26:3 (Ἰούνιος 1992). Γιὰ τὸ εὐρύτερο ζήτημα τῆς ὀργάνωσης τῆς ἔρευνας στὶς ἀνθρωπιστικὲς ἐπιστῆμες μὲ τὴ βοήθεια τῶν νέων ἐργαλείων τῆς πληροφορικῆς βλ. τὴν ἐνδιαφέρουσα ἐκθεση τῶν Mary Feeney, S. Ross, «Information Technologies in Humanities Scholarship: British Achievements, Prospects and Barriers», *Historical Social Research*, 19:1 (1994), σ. 3-59. Τὸ ἴδιο περιοδικὸ δημοσιεύει κατ'ἀλογο ἠλεκτρονικῶν βάσεων δεδομένων, ποὺ ἐνδιαφέρουν τοὺς ἱστορικοὺς, μερικὲς ἀπὸ τίς ὁποῖες εἶναι προσπελάσιμες μέσῳ τοῦ Internet: P. Horvath, «Online Datenbanken für Historiker - Ein Überblick. Teil I», *Historical Social Research*, 19:1 (1994), σ. 129-32· τοῦ ἴδιου, «Online Datenbanken für Historiker - Ein Überblick. Teil II», *Historical Social Research*, 19:2 (1994), σ. 70-103. Μὲ τὴν πάροδο τοῦ χρόνου ὁλοένα καὶ περισσότερα περιοδικὰ περιλαμβάνουν στὸ ἐνημερωτικὸ τους τμῆμα πληροφορίες γιὰ ὕλικὸ τοῦ ἐπιστημονικοῦ τους πεδίου, ποὺ μπορεῖ νὰ ἀναζητηθεῖ μέσῳ τοῦ Internet μαζὶ μὲ ὁδηγίες γιὰ τὴν ἀνέυρεσή του.

2. «Ὅσοι δὲν ἔχουν πρόσβαση στὸ Internet μέσῳ τῶν ἰδρυμάτων τους, μποροῦν νὰ ἐγγραφοῦν ὡς χρήστες στὸ δίκτυο Ἀριάδνη, μιὰ ὑπηρεσία τοῦ Κέντρου «Δημόκριτος» (τηλ. 6513392 καὶ 6536351), μὲ ἐλάχιστη τρίμηνη συνδρομὴ 11.800 δρχ., κατὰ τὴν ὥρα τῆς σύνταξης τοῦ σημειώματος.

ή μάλλον σέ συνένωση δικτύων, πού συνδέει μεταξύ τους ύπολογιστές τῆς εὐρύτερης ἀκαδημαϊκῆς κοινότητας, κυρίως δηλαδή τῶν πανεπιστημίων, ἐρευνητικῶν καί ἄλλων κρατικῶν ἰδρυμάτων καί βιβλιοθηκῶν. Ἀποτελεῖ μεταφορά τῆς τεχνολογίας τοῦ ψυχροῦ πολέμου στίς ἀνάγκες τῆς εἰρήνης. Ἡ ἀρχική σκοπιμότητα στοῦ σχεδιασμοῦ τοῦ ἀμερικανικοῦ στρατιωτικοῦ πειραματικοῦ δικτύου Arpanet ὑπαγόρευε νά μὴν ὑπάρχει ἕνας κεντρικός σταθμός ἐλέγχου τῶν ἀμερικανικῶν στρατιωτικῶν ἐπικοινωνιῶν, ὁ ὁποῖος σέ περίπτωση πυρηνικῆς ἐπίθεσης θά παρέσυρε σέ παράλυση ὁλόκληρο τὸ δίκτυο. Σὲ τέτοιο ἐνδεχόμενο ὁ σχεδιασμός ἐξασφάλιζε τὸν τρόπο, ὥστε οἱ ἐπικοινωνιῶν νά συνεχίζονται ἀπὸ τίς ἐναπομένουσες γραμμές τοῦ δικτύου, πού συνδέονταν μεταξύ τους μέσῳ ἰσοτίμων ἐπικοινωνιακῶν κόμβων. Ἡ εὐελιξία αὐτῆ τοῦ Arpanet κληροδότησε στοῦ Internet, ὡς ἐγγενῆ ιδιότητά του, τὴν τόσο χαρακτηριστικὴ του ἀναρχία.

Ὅπως συχνὰ ἐπαναλαμβάνεται, τὸ Internet δὲν ἀνήκει στὴν κυριότητα κανενὸς ὀργανισμοῦ, ἀλλὰ λειτουργεῖ ὑπὸ τὴν ἐποπτεία τοῦ Internet Society, πού ρυθμίζει ζητήματα, ὅπως ἡ τυποποίηση τῶν τρόπων ἐπικοινωνίας κλπ. Τὸ Internet ἐξυπηρετεῖ κατὰ κύριο λόγο τὰ μέλη τῆς ἀκαδημαϊκῆς κοινότητας, τὰ ὁποῖα ἀποκοτῶν δικαίωμα πρόσβασης στοῦ δίκτυο μέσῳ τῶν ἰδρυμάτων τους. Τὸ ἀτομικὸ δικαίωμα πρόσβασης κάθε δικαιούχου συνίσταται στὴν ἐκχώρηση συγκεκριμένου χώρου στοῦ δίσκου τοῦ συνδεδεμένου ὑπολογιστῆ (τοῦ πανεπιστημιακοῦ ἢ ἄλλου ἰδρύματος), στὴν ἀναγνώριση τοῦ ὀνόματος χρήστη (user name) τῆς ἐπιλογῆς τοῦ χρήστη καί στοῦ μυστικοῦ κωδικοῦ (password), μὲ τὸν ὁποῖο ὁλοκληρώνεται ἡ εἴσοδος τοῦ χρήστη στοῦ δίκτυο.

Τί χρειάζεται ὁ χρήστης γιὰ νά ἀξιοποιήσει τίς ὑπηρεσίες τοῦ Internet; Ἐκτὸς ἀπὸ ἱκανοποιητικὴ γνώση τῆς ἀγγλικῆς, ἀν ἡ πρόσβαση γίνεται ἀπ' εὐθείας μέσῳ τοῦ συνδεδεμένου ὑπολογιστῆ, χρειάζεται ἀπλῶς πρόσβαση σὲ ἕνα τερματικό. Ἄν ἡ πρόσβαση γίνεται μέσῳ τηλεφωνικῆς σύνδεσης (dialup), τότε αὐτὴ γίνεται μέσῳ προσωπικοῦ ὑπολογιστῆ ἐφοδιασμένου μὲ modem καί ἕνα πρόγραμμα ἐπικοινωνίας τερματικοῦ, ὅπως γιὰ παράδειγμα τὸ Procomm, τὸ Telix ἢ τὸ Terminal τῶν Windows. Ἀπολύτως ἀπαραίτητος εἶναι καί ἕνας ἀπὸ τοὺς πολλοὺς ὁδηγούς, πού κυκλοφοροῦν γιὰ τὸ Internet, οἱ ὁποῖοι εἰσάγουν τὸ χρήστη στίς τεχνικὲς λεπτομέρειες καί στίς ὑπηρεσίες τοῦ δικτύου. Ἐπίσης δὲν πρέπει νά παραλείψει νά συμβουλευθεῖ τοὺς υπεύθυνους τῆς πανεπιστημιακῆς ἢ ἄλλης ἀντίστοιχης ὑπηρεσίας, σχετικὰ μὲ τὴ λειτουργία τοῦ ὑπολογιστῆ, τοῦ ὁποῖου θά τοῦ ἐπιτραπῇ ἡ χρήση. Κατὰ πᾶσα πιθανότητα ἡ ὑπηρεσία αὐτὴ θά τοῦ δώσει ἕνα ἐντυπο ἐγχειρίδιο χρήστη μὲ τίς ... κατὰ τὴν ὑπηρεσία ἀπαραίτητες ὁδηγίες³.

3. Τὸ σημείωμα αὐτὸ δὲν ἀρκεῖ ὡς βοήθημα γιὰ ἄμεση πρόσβαση στοῦ δίκτυο. Βρῆκα ἰδιαίτερα χρήσιμο τὸ βιβλίο τοῦ Ed Kroll, *The Whole Internet: User's Guide and Cata-*

Ήλεκτρονικό ταχυδρομείο

“Αν ο χρήστης είναι ιστορικός, πώς μπορεί να αξιοποιήσει αυτά τα «δικαιώματα»; Η απλούστερη χρήση του Internet είναι η αλληλογραφία με άλλα μέλη της ακαδημαϊκής κοινότητας, δηλαδή το ηλεκτρονικό ταχυδρομείο (e-mail). Το «άγλωσσο» κείμενο της αρχής του σημειώματος θα μπορούσε να ήταν μήνυμα, που στέλλεται σε συνάδελφο με πρόσβαση στο Internet. Ο συνάδελφος, όπως κάθε χρήστης, διαθέτει ηλεκτρονική διεύθυνση, ή οποία αποτελείται από το ηλεκτρονικό όνομα της επιλογής του (το όνομα χρήστη ή user name), το σύμβολο @ (at, εις), την ονομασία του υπολογιστή, όπου του έχει διατεθεί χώρος, το ίδρυμα και τη χώρα του (.gr για την Ελλάδα, .uk για τη Βρετανία, .de για τη Γερμανία)· πχ. username@leon.nreps.ariadne-t.gr⁴. Το ηλεκτρονικό ταχυδρομείο είναι ένας ταχύς, κατά κανόνα, αλλά όχι αξιόπιστος τρόπος επικοινωνίας. Δεν παρέχεται από κανέναν ή έγγυση ότι το μήνυμα θα φθάσει στον προορισμό του· μπορεί να χαθεί καθ’ όδον ή να φθάσει με καθυστέρηση, αν, για παράδειγμα, κάποιος από τους υπολογιστές, που μεταφέρουν το μήνυμα, βρίσκεται εκτός λειτουργίας. Έξ άλλου, καθώς το Internet λειτουργεί υπό καθεστώς αναρχίας και δεν μπορούν να ζητηθούν εθύνες για πλημμελή λειτουργία, οι χρήστες υποχρεώνονται να το χρησιμοποιούν με καρτερικότητα. Αυτό ισχύει για όλες τις υπηρεσίες, που παρέχει το δίκτυο. Επίσης, το δίκτυο δεν εξασφαλίζει την εμπιστευτικότητα των μηνυμάτων· το τελευταίο πράγμα που θα ήθελε ένας χρήστης είναι να αρχειοθετηθεί, κατά τη διάρκεια της τακτικής λήψης backup, ή αλληλογραφία του με συνήθεις αλλά άνομολόγητες πανεπιστημιακές προεκλογικές μεθοδεύσεις. Bytes manent! Ένας αποδεκτός κώδικας δεοντολογίας αποθαρρύνει τις απρεπείς, βίαιες ή συναισθηματικά φορτισμένες φραστικές εκδηλώσεις. Τέλος, ανεξάρτητα από τη γλώσσα της επικοινωνίας, ή γραφή είναι ή άτονη λατινική⁵.

---

logue, Sebastopol Ca. 1993. Πρόσφατα δημιουργήθηκε ή δυνατότητα εκπαίδευσης στη χρήση του Internet μέσω του ίδιου του δικτύου με τη βοήθεια του ηλεκτρονικού ταχυδρομείου χάρη στη σειρά Roadmap (όδικος χάρτης).

4. Κάθε σταθμός του δικτύου διαθέτει δύο εναλλακτικές μορφές ηλεκτρονικής διεύθυνσης: μία είναι ή αποκλειστική ονομασία του (π.χ. leon.nreps.ariadne-t.gr) και ή άλλη είναι ή αντίστοιχη αριθμητική μορφή, που θεωρείται δυσκολότερη στην απομνημόνευση (στο παραπάνω παράδειγμα: 143.233.2.1).

5. Τα ελληνικά θα μπορούσαν κάλλιστα να αποδίδονται με το σύστημα του Thesaurus Linguae Graecae, όποτε το μήνυμα της αρχής του σημειώματος θα αποδιδόταν: «S' eu)xaristw= polu/ gia/ to/ a)na/tupo. Qa/ sou= a)panth/sw...».

Ήλεκτρονικό σεμινάριο

Ήλλη χρήση τοῦ Internet εἶναι τὸ ἡλεκτρονικὸ σεμινάριο ἢ e-list. Αὐτὸ συνίσταται στὴ συγκρότηση ομάδων συνδρομητῶν τοῦ σεμιναρίου, οἱ ὁποῖοι ἀνταλλάσσουν εἰδήσεις, ἐρωτήματα καὶ ἀπαντήσεις, βιβλιογραφίες καὶ βιβλιοκρισίες, ἀνακοινώσεις προγραμμάτων συνεδρίων καὶ ὅ,τιδήποτε ἄλλο μὲ ἀντικείμενο τὸ εὐρύτερο «θέμα» τοῦ σεμιναρίου. Τὸ μήνυμα, ποὺ ἀποστέλλει ἓνα μέλος στὴν ἡλεκτρονικὴ διεύθυνση τοῦ σεμιναρίου, στὴ συνέχεια διανέμεται στὸ σύνολο τῶν μελῶν· τὸ ἴδιο συμβαίνει καὶ μὲ ὁλόκληρη τὴν ἐπιστημονικὴ συζήτηση, ποὺ ἐνδέχεται νὰ προκύψει. Ἡ ἐγγραφή στὸ σεμινάριο γίνεται μὲ σχετικὴ αἴτηση πρὸς τὴν ἡλεκτρονικὴ διεύθυνση τοῦ σεμιναρίου καὶ ἀπαντητικὸ μήνυμα ἀποδοχῆς ἀπὸ τοὺς ἰθύνοντες τοῦ σεμιναρίου, μέσῳ τοῦ ἡλεκτρονικοῦ ταχυδρομείου· ἄλλα σεμινάρια εἶναι ἐντελῶς ἀνοικτά, ἐνῶ ἄλλα θέτουν ὀρισμένες προϋποθέσεις⁶. Ὑπάρχουν ἀμύπολλα τέτοια σεμινάρια (ἢ ἡλεκτρονικὲς λίστες) ποὺ ἐνδιαφέρουν ἱστορικούς, π.χ οἱ λίστες: H-Diplo γιὰ διπλωματικὴ ἱστορία, Econhist γιὰ οἰκονομικὴ ἱστορία, H-Ideas γιὰ ἱστορία τῶν ἰδεῶν, Hislaw-L γιὰ ἱστορία τοῦ δικαίου, Classics-L καὶ Ancien-L γιὰ τὶς κλασσικὲς, καὶ Byzans-L γιὰ τὶς βυζαντινὲς σπουδές, H-Russia γιὰ τὴν ἱστορία τῆς Ρωσίας, H-Mac γιὰ ἱστορικούς ποὺ χρησιμοποιοῦν ὑπολογιστὴ Macintosh, κ.λ.

Telnet

Ἐνας χρήστης μπορεῖ νὰ μεταφερθεῖ ἀπὸ τὸ δικό του ὑπολογιστὴ σὲ ἓνα δεύτερο ὑπολογιστὴ μὲ τὴν ἐντολὴ telnet καὶ τὴ διεύθυνση τοῦ δεύτερου. Ἄν ἔχει ἐξουσιοδότηση νὰ χρησιμοποιήσῃ τὸ δεύτερο ὑπολογιστὴ, τότε ὅλες οἱ ἐντολές, ποὺ πληκτρολογεῖ, ἀπευθύνονται στὸ δεύτερο αὐτὸ ὑπολογιστὴ. Ἡ διαδικασία αὕτη εἶναι ἰδιαίτερα χρήσιμη γιὰ τὴν εἴσοδο σὲ βιβλιοθηκὲς καὶ τὴν ἀναζήτηση λημμάτων τῶν καταλόγων τους. Π.χ. γιὰ νὰ ψάξῃ κανεὶς στὴν κεντρικὴ βιβλιοθήκη τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Λονδίνου ἀκολουθεῖ τὰ ἑξῆς βήματα (συνήθως, μετὰ τὴ σύνδεση, οἱ ὁδηγίες δίνονται σὲ διαδοχικὲς ὁθόνες ἐπιλογῆς):

1. Πληκτρολογεῖ τὴν ἐντολὴ: Telnet 128.86.8.7.
2. Στὴν ἀπόκριση Login:, πληκτρολογεῖ: janet.
3. Στὴν ἀπόκριση Password:, πληκτρολογεῖ ἀπλῶς ἐπιστροφή (Enter).
4. Στὴν ἀπόκριση hostname:, πληκτρολογεῖ: UK.AC.LON.CONSUILL.
5. Στὴν ἀπόκριση Username:, πληκτρολογεῖ: LIBRARY.

---

6. W. McCarty, «HUMANIST: Lessons from a Global Electronic Seminar», *Computers and the Humanities*, 26 (1992), σ. 205-22.

Ἄν ἡ ἀναζήτηση ὁλοκληρωθεῖ κανονικά χωρίς αἰφνιδιαστική διακοπή τῆς ἐπικοινωνίας, ἡ ἔξοδος ἀπὸ τὸν κατάλογο τῆς βιβλιοθήκης καὶ ἡ ἐπιστροφή στὸν τοπικὸ (home) ὑπολογιστὴ γίνεται μὲ τὴν ἐντολὴ quit.

Μετὰ ἀπὸ σχετικὴ αἶτηση στὸ Ἐθνικὸ Κέντρο Τεκμηρίωσης τοῦ Ἑθνικοῦ Ἰδρύματος Ἑρευνῶν καὶ ἔγκριση κωδικοῦ εἰσόδου (password), μὲ τὴν ἐντολὴ telnet 143.233.9.20 (καὶ στὴ συνέχεια login: guest), ἀποκτᾷ κανεὶς δωρεὰν πρόσβαση στὸ διαθέτῃ (server) Ἑρμῆ, τὸν ὑπολογιστὴ ποὺ περιέχει τίς βάσεις δεδομένων μὲ τίς διδακτορικὲς διατριβὲς στὰ ἑλληνικὰ πανεπιστήμια καὶ τὸ συλλογικὸν κατάλογο περιοδικῶν τῶν ἑλληνικῶν ἐπιστημονικῶν βιβλιοθηκῶν, ποὺ διατηρεῖ τὸ ΕΚΤ, καὶ μὲ τὰ ἐκπονούμενα ἐρευνητικὰ προγράμματα τῆς Γενικῆς Γραμματείας Ἑρευνας καὶ Τεχνολογίας.

Μεταφορὰ ἀρχείων

Στὸ χρῆστη τοῦ δικτύου παρέχεται ἡ δυνατότητα μεταφορᾶς ἀρχείων (προγραμμάτων, πληροφοριακοῦ ὕλικου, βιβλιογραφιῶν, βάσεων δεδομένων κλπ.) ἀπὸ μακρινούς ὑπολογιστές. Ἕνας ἀπὸ τοὺς τρόπους τέτοιας μεταφορᾶς γίνεται μὲ τὸ σύστημα τοῦ FTP (File Transfer Protocol = πρωτόκολλο μεταφορᾶς ἀρχείων). Πολλοὶ ἀπὸ τοὺς ὑπολογιστὲς τοὺς συνδεδεμένους μὲ τὸ Internet διαθέτουν ὕλικὸ γιὰ μεταφορὰ σὲ χρῆστες χωρίς εἰδικὴ ἐξουσιοδότηση. Μετὰ τὴ σύνδεση μὲ τὸν ἐν λόγω ὑπολογιστὴ, ὁ χρήστης δηλώνει ὡς ὄνομα (user name) anonymous, ἀναζητεῖ τὸ ὕλικό, ποὺ χρειάζεται, καὶ τὸ μεταφέρει μὲ τὴν ἐντολὴ get. Τέτοιο σταθμὸ διανομῆς ἀρχείων διαθέτουν γιὰ παράδειγμα τὸ Association for History and Computing (AHC) στὸ πανεπιστήμιο τοῦ Groningen τῆς Ὁλλανδίας (πρόσβαση μὲ τὴν ἐντολὴ ftp tyr.let.rug.nl) καὶ τὸ Center for Computing in the Humanities (CCH) στὸ πανεπιστήμιο τοῦ Τορόντο τοῦ Καναδᾶ (πρόσβαση μὲ τὴν ἐντολὴ ftp epas.utoronto.ca). Τὸ σύστημα αὐτὸ δὲν λειτουργεῖ μὲ πίνακες ἐπιλογῶν (menus), καὶ γι' αὐτὸ τὸ λόγο εἶναι δύσκολο στὴ χρῆση. Ἡ μεταφορὰ τῶν ἀρχείων γίνεται ἀπὸ τὸν μακρινὸ ὑπολογιστὴ (host) στὸν τοπικὸ ὑπολογιστὴ· ὁ τρόπος μεταφορᾶς τοὺς στὸν προσωπικὸ ὑπολογιστὴ τοῦ χρήστη μέσῳ τηλεφωνικῆς σύνδεσης ἐξαρτᾶται ἀπὸ τίς εὐκολίες ποὺ παρέχει ὁ τοπικὸς ὑπολογιστής.

Gopher

Οἱ δυσκολίες τοῦ FTP ξεπερνιοῦνται μὲ τὴν ὑπηρεσία τοῦ gopher (ἀπὸ τὸ ὄνομα ἐνὸς νυκτόβιου τρωατικοῦ). Τὸ gopher εἶναι μιὰ εἰδικὴ ὑπηρεσία, ποὺ δὲν προσφέρεται ἀπὸ ὅλους τοὺς σταθμοὺς τοῦ δικτύου. Λειτουργεῖ ἀποκλειστικὰ μὲ διαδοχικοὺς πίνακες ἐπιλογῶν, οἱ ὅποιοι συνδέουν ἱεραρχικά τὸ ταξινομημένο ὕλικὸ κάθε σταθμοῦ, ἀλλὰ παρέχουν καὶ πίνακες ἐπιλογῶν κατὰ θεματικὲς ἢ γεωγραφικὲς ἐνότητες διευκολύνοντας ἔτσι τὴν ἀναζήτηση, ἀνά-

κλήση και μεταφορά πληροφοριών και αρχείων ανά τα πανεπιστήμια και τις βιβλιοθήκες, ανά τις πόλεις, τις χώρες και τις ηπείρους, ή ακόμη και με λέξεις κλειδιά. ΄Ασφαλώς, ή χρήση του gopher είναι θεαματικότερη από την περιγραφή του. Τόσο το Association for History and Computing (έντολή: gopher gopher.let.rug.nl), όσο και το Center for Computing in the Humanities (έντολή: gopher gopher.epas.utoronto.ca) διαθέτουν gopher, αλλά για τη χρήση της υπηρεσίας αυτής πρέπει και ό τοπικός υπολογιστής να διαθέτει gopher (όπως ή ΄Αριάδνη του Δημόκριτου). Με το gopher ό χώρος τών ηλεκτρονικών πληροφοριών γίνεται πραγματικά ένιαϊος⁷.

World Wide Web

Παρόμοιο στις λειτουργίες του με το gopher είναι και το World Wide Web (WWW, παγκόσμιος ιστός). Οί χαρακτηριστικότερες διαφορές του βρίσκονται στον τρόπο προσέγγισης του χρήστη. Πρώτον, αντί για τούς ιεραρχημένους πίνακες επιλογών του gopher, το WWW στέλνει στις θόνες μας εικόνες ή συνεχές αναλυτικό κείμενο, και δεύτερον, οί έντολές μας δεν δίνονται με μιá από τις ιεραρχημένες επιλογές, αλλά με το φωτισμό ενός δείκτη (λέξης ή εικόνας), παραπεμπτικού σε ένα σύστημα διασυνδεδεμένων αρχείων διαλογικού υπερ-κειμένου (hypertext). Παράδειγμα τέτοιας εφαρμογής είναι το Labyrinth, «A Global Information Network for Medieval Studies», το όποϊο αναπτύσσεται υπό την αιγίδα του Georgetown University στις ΄Ηνωμένες Πολιτείες.

Άλλες υπηρεσίες

΄Η έντολή telnet, που παρουσιάστηκε προηγουμένως, μᾶς επιτρέπει πρόσβαση σε μιá πολύ χρήσιμη βάση δεδομένων, το Uncover του Carl, στην όποια καταχωρούνται οί τίτλοι άρθρων περιοδικών. ΄Η έντολή είναι: telnet database.carl.org. Με δωρεάν έγγραφη στη βάση αυτή ό συνδρομητής μπορεί να αναζητήσει τὰ περιεχόμενα τών περιοδικών, που τόν ενδιαφέρουν, και να ένημερώνεται κατά τακτικά χρονικά διαστήματα στην ηλεκτρονική του διεύθυνση για τὰ περιεχόμενα τών νέων τευχών τών περιοδικών αυτών. Μπορεί επί πλέον να παραγγείλει αντίγραφα άρθρων με fax χρεώνοντας την πιστωτική του κάρτα.

7. H. Southall, «Getting into Gopherspace: Accessing Information Anywhere in the World at the Click of a Mouse», *History and Computing*, 5 (1993), σ. 110-20. Στο gopher της ΄Αριάδνης βρίσκεται υπό ανάπτυξη βάση δεδομένων με τίτλο «Hellenic Civilization», με κυρίως εικονογραφικό υλικό από ελληνικές πινακοθήκες, μουσεΐα και άλλες συλλογές.

Γενικές παρατηρήσεις

Οί ύπηρεσίες, πού περιγράφονται ἐδῶ, νέα ἐργαλεῖα τῆς ἐρευνας μεταξύ πολλῶν ἄλλων παλαιῶν, περισσότερο γνώριμων, ἀποτελοῦν μόνο τὴν ἀφετηρία μιᾶς τεχνολογικῆς πορείας, ἐνὸς τρόπου ἐπικοινωνίας, μέσα στὰ δεδομένα ἐνὸς νέου κοινωνικοῦ καὶ πολιτιστικοῦ φαινομένου, πού παράγει ἢ ἐν ἐξελίξει τεχνολογικὴ ἐπανάσταση. Ἡδη ἀπὸ τὴν πρώτη ἐπαφή του μὲ τὸ Internet ὁ χρήστης προκαλεῖται νὰ θέσει ἐρωτήματα σχετικὰ μὲ τὴ μελλοντικὴ διαμόρφωση τῆς ἴδιας τῆς καθημερινότητος τῆς ἐργασίας του, δηλαδὴ τῆς παραγωγῆς του. Εἶναι εὐνόητο ὅτι ἡ ἀμερικανικὴ ἀκαδημαϊκὴ παιδεία κυριαρχεῖ σήμερα στὸ Internet, ὅχι μόνο λόγω τῆς ἐπικράτησης τῆς ἀγγλικῆς γλώσσας, ἀλλὰ κυρίως διότι ἡ Βόρεια Ἀμερικὴ συμβάλλει μὲ τὴ μερίδα τοῦ λέοντος στὴν παραγωγή τῶν διακινούμενων πληροφοριῶν καὶ στὴ ζήτηση γιὰ τὶς ὑπηρεσίες τοῦ δικτύου.

Ἡ ζήτηση αὐτὴ σὲ κάθε ἐθνικὴ ἀκαδημαϊκὴ κοινότητα εἶναι ὁμολογῆ μὲ τὴ ζήτηση γιὰ καλύτερες βιβλιοθήκες. Ἡδη χρησιμοποιεῖται ὁ ὅρος «παραδοσιακὲς βιβλιοθήκες» γιὰ τὰ ἱδρύματα μὲ τὴ μορφή πού τὰ γνωρίζουμε, τὰ ὁποῖα πιά ἀρχίζουν νὰ ἀντιμετωπίζονται ὡς ἀρχεῖα ἐντύπων μὲ ἓνα νέο ρόλο: τῆς ἠλεκτρονικῆς παροχῆς ὑλικοῦ ἐπὶ παραγγελίᾳ. Στὴ νέα αὐτὴ πραγματικότητα οἱ γεωγραφικὲς ἀποστάσεις τείνουν νὰ μὴν ἀποτελοῦν πλέον ἐμπόδιο στὴν ἀπόκτηση πληροφοριῶν. Ὅπως ὅμως ὑποστήριξε πρόσφατα ὁ Ἀμερικανὸς πολιτικὸς ἐπιστήμονας Sidney Verba ἀναφορικὰ μὲ τὸ νέο ρόλο τῶν βιβλιοθηκῶν, καθὼς συμβαίνει μὲ ὅλες τὶς τεχνολογικὲς προόδους, κατὰ τὰ πρῶτα στάδια ἐπωφελοῦνται περισσότερο ὅσοι εἶναι ἤδη σὲ προηγμένο στάδιο ἐξέλιξης⁸. Ἀνακύπτει βέβαια ἡ ἀπορία, τί θέση, μᾶλλον τί τύχη, μπορεῖ νὰ ἀναμένει στὸ μέλλον μιὰ βιβλιοθήκη, ὅπως —ὀριακὸ ὄντως παράδειγμα— ἡ καθ' ἡμᾶς Μπενάκειος Βιβλιοθήκη τῆς Βουλῆς;

8. Ἡ ἀναφορὰ αὐτὴ περιέχεται σὲ μήνυμα τοῦ ἠλεκτρονικοῦ σεμιναρίου H-Pol (πολιτικῆς ἱστορίας), ὡς *compte rendu* ἡμερίδας μὲ σχετικὸ ἀντικείμενο.